

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

PREDMET PERKOV protiv HRVATSKE

(Zahtjev br. 33754/16)

PRESUDA

Članak 3. (postupovni i materijalni aspekt) • Neučinkovita istraga podnositeljevih navoda o zlostavljanju od strane zatvorskih čuvara • Navodi o šamaranju, udaranju šakama i nogama dok leži na podu nisu dokazani „izvan razumne sumnje” • Propusti u istrazi ne dopuštaju Sudu da donese bilo kakve zaključke u tom pogledu • Upotreba sile od strane zatvorskih čuvara, s obzirom na neposrednu opasnost koju predstavlja podnositelj zahtjeva koji poseže za čekićem, strogo je nužna i nije pretjerana u tim okolnostima

STRASBOURG

20. rujna 2022.

KONAČNA

20. prosinca 2022.

Ova presuda postala je konačna pod okolnostima utvrđenima u članku 44. stavku 2. Konvencije. Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.

U predmetu Perkov protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući kao vijeće u sastavu:

Marko Bošnjak, *predsjednik*,

Péter Paczolay,

Krzysztof Wojtyczek,

Alena Poláčková,

Lorraine Schembri Orland,

Ioannis Ktistakis,

Davor Derenčinović, *suci*,

i Liv Tigerstedt, *zamjenica tajnice Odjela*,

uzimajući u obzir:

zahtjev (br. 33754/16) protiv Republike Hrvatske koji je hrvatski državljanin g. Damir Perkov („podnositelj zahtjeva”) podnio Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Konvencija”) dana 3. lipnja 2016.;

odluku da se Vladu Republike Hrvatske („Vlada”) obavijesti o zahtjevu; očitovanja stranaka;

Nakon vijećanja zatvorenog za javnost 30. kolovoza 2022.,

donosi sljedeću presudu koja je usvojena na navedeni datum:

UVOD

1. Predmet se odnosi na prigovore podnositelja zahtjeva na temelju članka 3. Konvencije da su ga pretukli zatvorski čuvari i da u tom pogledu nije provedena djelotvorna istraga.

ČINJENICE

2. Podnositelj zahtjeva rođen je 1978. godine i živio je u Zadru. Zastupala ga je gđa L. Horvat, odvjetnica iz Zagreba. Nakon smrti podnositelja zahtjeva 18. siječnja 2019., njegova majka, gđa R. Perkov, obavijestila je Sud o svojoj želji da nastavi sa zahtjevom koji je podnio podnositelj zahtjeva.

3. Vladu je zastupala njezina zastupnica, gđa Š. Stažnik.

4. Činjenično stanje predmeta može se sažeti kako slijedi.

I. POZADINSKE INFORMACIJE

5. Podnositelj zahtjeva 2010. godine proglašen je krivim za zlouporabu droga i osuđen je na kaznu zatvora u trajanju od pet godina. Dio kazne izdržavao je u zatvoru u Z.

6. Prema izvješću sastavljenom 2012. godine u svrhu izvršenja kazne, podnositelj je bio dugogodišnji ovisnik o drogama i višestruki počinitelj kaznenih djela koji je pokazivao znakove poremećaja ličnosti i potencijala za

iskazivanje agresivnog ponašanja. Tijekom boravka u zatvoru u Z. protiv njega je vođeno više disciplinskih postupaka, uglavnom zbog zlouporabe lijekova.

II. DOGAĐAJI OD 31. SVIBNJA 2015. I NAKNADNA UNUTARNJA ISTRAGA

7. Dana 31. svibnja 2015. dogodio se incident u zatvoru u Z. koji je uključivao uporabu sile nad podnositeljem zahtjeva.

8. Dana 31. svibnja i 1. lipnja 2015. godine osobe koje su sudjelovale u incidentu sastavile su pisano izvješće za upravitelja zatvora te su dale izjavu načelniku Odjela osiguranja zatvora.

9. Iz izjava zatvorskih čuvara G.T.-a, M.B.-a i M.P.-a proizlazi da je 31. svibnja 2015. u 10,20 G.T. kroz špijunku primijetio da podnositelj zahtjeva i jedna od osoba s kojima je dijelio ćeliju mrve tablete. G.T. je tada pozvao M.B.-a i M.P.-a kako bi mu pomogli u pretrazi, ali kada su ušli u ćeliju, zatvorenici su otpuhali tvar. G.T. i M.P. zatim su podnositelja zahtjeva odveli u prostoriju koja je služila kao spremište za različite vrste alata kako bi izvršili detaljnu pretragu, dok je M.B. ostao u ćeliji s osobama s kojima je podnositelj boravio u ćeliji, D.M.-om i M.D.-om. U spremištu je G.T. gestikulirajući rukama počeo upozoravati podnositelja na kućni red, na što je podnositelj odgurnuo G.T.-ovu lijevu ruku. G.T. je zatim počeo prilaziti podnositelju zahtjeva, nakon čega je podnositelj zahtjeva napravio korak unatrag, sagnuo se i pogledao prema čekiću koji je ležao u blizini. Čuvar M.P. je povikao: „Pazi, čekić!” te su on i G.T. primijenili zahvat „ključ na laktu“ na obje podnositeljeve ruke, srušili ga na pod i stavili mu lisice na ruke na leđima. Čuvar M.B., koji je bio u ćeliji s podnositeljevim cimerima, čuo je komešanje, a zatvorenik s kojim je podnositelj boravio u ćeliji, D.M., počeo je lupati po vratima ćelije i vikati „Pusti ga, zašto ga tučeš!“. M.B. je odjurio u spremište i vidio podnositelja zahtjeva kako leži na podu s rukama vezanim lisicama na leđima. Odmah je pozvao R.Š.-a, dežurnog čuvara.

10. Prema riječima dežurnog čuvara R.Š.-a, kada je stigao u spremište, podnositelj je ležao na podu s lisicama na leđima i bio je miran. R.Š. je odvojeno razgovarao s navedenom trojicom zatvorskih čuvara, podnositeljem zahtjeva i dva zatvorenika s kojima je bio u ćeliji. Upozorio je G.T.-a da nije smio ulaziti u ćeliju bez njegovih prethodnih uputa i da nije smio odvesti podnositelja zahtjeva u prostoriju punu alata. Dok je razgovarao s podnositeljem, koji je u međuvremenu bio odvezan, primijetio je crvenilo na njegovu licu. Podnositelj mu je pokazao i ogrebotine na laktu i nozi. Podnositelj je zatražio liječnički pregled i napisao je izjavu u nazočnosti R.Š.-a da nema ništa za prijaviti.

11. Dana 1. lipnja 2015. podnositelj zahtjeva opisao je događaj načelniku Odjela osiguranja na sljedeći način: njegov cimer iz ćelije D.M. mrvio je tabletu kad su čuvari ušli u ćeliju. Čuvar M.P. pretražio je podnositelja

zahtjeva i ništa nije pronašao kod njega. Čuvar G.T. zatim je odveo podnositelja u spremište i počeo ga ispitivati o tabletama, ali, kada je podnositelj zahtjeva počeo odgovarati, G.T. ga je udario, a zatim su ga udarali i G.T. i M.P. (šamarali). Htio je posegnuti za čekićem kako bi ih prestrašio, ali su ga čuvari srušili na pod i vezali, pri čemu je zadobio ozljede koljena i lakta. Potom je stigao čuvar M.B. i pridružio se G.T.-u i M.P.-u u udaranju šakama i nogama. Ta trojica čuvara nastavila su ga udarati nogama oko tri do četiri minute. Zatim su ga posjeli na stolicu, skinuli mu lisice i započeli razgovarati s njim o incidentu. Rekao im je da je počeo bježati jer su ga ošamarili deset puta. Odgovarajući na konkretno pitanje načelnika Odjela osiguranja, podnositelj je ponovio da je pokušao dohvatiti čekić kako bi prestrašio čuvare, kako bi ga prestali udarati.

12. Prema riječima podnositeljeva cimera iz ćelije D.M.-a, čuvari su pretražili podnositelja zahtjeva i zatim su ga odveli. On i čuvar M.B. u ćeliji su čuli da podnositelja tuku, pa je M.B. izjurio van.

13. Podnositeljev cimer iz ćelije M.D. izjavio je da ništa nije vidio.

14. U liječničkom nalazu koji je potpisao liječnik K.J. dana 31. svibnja 2015. u 12.35 (na dan incidenta) navedeno je da je podnositelj zadobio lakše tjelesne ozljede u obračunu šakama: ekzorijacije na lijevoj strani čela i lijevom obrazu, crveni otisak na potiljku i desnoj strani leđa, hematoma od 5 cm na desnoj nadlaktici, nagnječenje od 2 cm na prsima, ekzorijacije na desnom koljenu te nagnječenje od 1 cm na lijevom koljenu. Podnositelj zahtjeva naveo je da osjeća blagu bol ispod desnih rebara. Liječnik mu je savjetovao da se po potrebi posavjetuje s odabranim liječnikom opće prakse.

15. Podnositelj zahtjeva je navečer 31. svibnja 2015. ponovno tražio liječničku pomoć. U liječničkom nalazu koji je u 23.40 potpisao liječnik D.B. navedeno je da je podnositelj zahtjeva rekao da je primio nekoliko udaraca od zatvorskih čuvara te da je osjećao glavobolju i bol u prsima. Liječnik je primijetio ekzorijacije na lijevoj strani čela i na lijevom obrazu podnositelja zahtjeva, crveni otisak na potiljku, kontuziju na prsima, krvni podljev na desnoj strani abdomena, hematoma na desnoj nadlaktici, ekzorijacije na desnom koljenu i kontuziju na lijevom koljenu. Rendgenski pregled njegove glave, vrata i prsnog koša nije pokazao znakove traume kostiju. Liječnik mu je savjetovao mirovanje i po potrebi tablete protiv bolova.

16. Dana 5. lipnja 2015. upraviteljica zatvora u Z. podnijela je izvješće Upravi za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa i sucu izvršenja Županijskog suda u Z. Pozvala se na gore navedene izjave i liječničke nalaze (vidi točke 8.-15. gore) i izrazila mišljenje da je uporaba sile protiv podnositelja zahtjeva bila nužna kako bi se spriječila šteta i da nije bila pretjerana.

III. STEGOVNI POSTUPAK PROTIV ZATVORSKOG ČUVARA

17. Dana 21. kolovoza 2015. zatvorski čuvar G.T. proglašen je krivim za lakšu povredu radne obveze jer je izvršio pretragu bez obavijesti dežurnog čuvara i smjestio zatvorenika u prostoriju punu opasnih predmeta pogodnih za napad. G.T. je primio pisanu opomenu.

IV. KAZNENA ISTRAGA

18. Dana 13. studenoga 2015. podnositelj je podnio kaznenu prijavu Državnom odvjetništvu, navodeći da su ga 31. svibnja 2015. dvojica zatvorskih čuvara odvela u prostoriju punu alata kako bi ga ispitali o smravljenim tabletama u ćeliji te da su ga ondje šamarali, ruke mu vezali lisicama na leđima i gurnuli ga, pri čemu je pao na građevinski otpad i udario glavu i koljena te da se i treći čuvar pridružio drugoj dvojici čuvara i udario ga.

19. Dana 14. i 15. prosinca 2015. policija u Z. obavila je razgovor s liječnicima K.J.-om i D.B.-om koji su tvrdili da su ozljede podnositelja bile lakše prirode, ali da ne mogu dati mišljenje o načinu na koji ih je podnositelj zadobio – u tu svrhu bilo bi potrebno naručiti vještačenje. Dodali su da je jedini dio njegova tijela gdje je podnositelj zahtjeva izrazio osjećaj blage boli bilo mjesto ispod desnih rebara te da njegovo stanje nije zahtijevalo nikakvo liječenje.

20. Dana 21. prosinca 2015. policija je podnijela izvješće Općinskom državnom odvjetništvu u Z. („ODO Z”) o razgovoru s liječnicima (vidi točku 19. gore), kao i izvješće upraviteljice zatvora od 5. lipnja 2015. s popratnim dokumentima (vidi točku 16. gore).

21. Dana 15. studenoga 2016. ODO Z je obavio razgovor s podnositeljem koji je naveo da su ga 31. svibnja 2015. čuvari G.T. i M.P. odveli u spremište, šamarali ga i bacili ga na hrpu građevinskog otpada. Zatim su ga udarali šakama i nogama po cijelom tijelu dok je glavu pokrivao rukama. U tom trenutku podnositelj još nije bio vezan lisicama. Udarali su ga oko dvije minute kada je treći čuvar ušao u prostoriju i udario ga nekoliko puta nogama, uključujući, ako se dobro sjeća, u glavu. Potvrdio je da je, nakon što su ga čuvari počeli udarati, pokušao dohvatiti čekić, ali je rekao da su ga čuvari spriječili tako što su ga bacili na pod i vezali.

22. Dana 29. i 30. studenog te 2. prosinca 2016. zatvorski čuvari G.T., M.P. i M.B. naveli su da su podnositelja zahtjeva djelomično pretražili u ćeliji te da su ga čuvari G.T. i M.P. potom odveli u spremište kako bi izvršili detaljnu pretragu. Što se tiče ostatka njihove izjave, iznijeli su iste tvrdnje kao one navedene u točki 9 gore. Izričito su zaniijekali udaranje podnositelja šakama ili nogama.

23. Dana 6. prosinca 2016. podnositeljev cimer iz ćelije D.M. naveo je da je nakon što su čuvari G.T. i M.P. odveli podnositelja zahtjeva u spremište

čuo šamar – kao da je netko udaren otvorenom šakom u lice. Zatim je čuo komešanje i viku, ali nije znao što se događa. Tada je čuvar M.B. odjurio u spremište da smiri situaciju. Kada se podnositelj zahtjeva vratio u ćeliju, D.M. je primijetio modrice oko njegovih rebara i leđa, a možda i neke ozljede na licu, a podnositelj mu je rekao da su ga čuvari udarali.

24. Dana 12. prosinca 2016. ODO Z je odbacio podnositeljevu kaznenu prijavu sa sljedećim obrazloženjem: nedvojbeno je da su zatvorski čuvari postupili suprotno internim propisima o postupanju kada su podnositelja odveli u spremište. Međutim, sva trojica zanijekala su udaranje podnositelja šakama ili nogama. G.T. i M.P. suglasili su se da je podnositelj zahtjeva udario G.T.-a po ruci i da je pokušao dohvatiti čekić. Podnositelj je priznao da je pokušao dohvatiti čekić iako je tvrdio da je to učinio zato što su ga čuvari počeli udarati. U svakom slučaju, taj postupak podnositelja zahtjeva izazvao je reakciju G.T.-a i M.P.-a, koji su ga srušili na pod i vezali, pri čemu je podnositelj mogao zadobiti lakše tjelesne ozljede dokumentirane u liječničkom nalazu. Podnositeljev cimer iz ćelije D.M. nije vidio incident, već je samo rekao da je čuo komešanje, viku i nešto što je zvučalo kao šamar. S obzirom na to da je, prema riječima D.M.-a, čuvar M.B. smirio situaciju u spremištu, ODO Z je zaključio da podnositelj nije rekao D.M.-u da ga je M.B. udarao kako je podnositelj naknadno naveo u kaznenoj prijavi. ODO Z je zaključio da nema dovoljno dokaza da su zatvorski čuvari zlostavljali podnositelja zahtjeva dana 31. svibnja 2015.

25. Rješenje o odbacivanju kaznene prijave dostavljeno je odvjetniku podnositelja 18. siječnja 2017. Podnositelj zahtjeva obaviješten je da može preuzeti postupak u svojstvu oštećenika kao tužitelja.

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 3. KONVENCIJE

26. Podnositelj zahtjeva prigovara da su ga zatvorski čuvari tukli i da u tom pogledu nije provedena djelotvorna istraga. Pozvao se na članak 3. Konvencije koji glasi kako slijedi:

„Nitko se ne smije podvrgnuti mučenju ni nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kazni.”

A. Dopuštenost

1. Može li majka podnositelja zahtjeva ustrajati u zahtjevu?

27. Nakon smrti podnositelja zahtjeva 18. siječnja 2019., njegova majka izrazila je želju da ustraje u zahtjevu u njegovo ime. Vlada je prigovorila tvrdeći da majka nije dokazala da je jedina nasljednica podnositelja zahtjeva te da su u svakom slučaju prava iz članka 3. na koja se podnositelj pozvao neprenosive prirode.

28. Uzimajući u obzir svoju sudsku praksu u vezi sa situacijama u kojima je podnositelj zahtjeva umro tijekom postupka pred Sudom (vidi, na primjer, *Mile Novaković protiv Hrvatske*, br. 73544/14, članak 33., 17. prosinca 2020.; *Centar za pravne resurse u ime Valentina Câmpeanua protiv Rumunjske* [VV], br. 47848/08, članak 97., ECHR 2014; i *Igor Shevchenko protiv Ukrajine*, br. 22737/04, članak 36., 12. siječnja 2012.), Sud smatra da majka podnositelja, koja je izjavila da namjerava nastaviti postupak, ima legitiman interes u utvrđenju o tome je li došlo do povrede prava njezina sina iz članka 3. Konvencije.

29. Sukladno tome, Sud smatra da majka podnositelja ima aktivnu legitimaciju da nastavi postupak umjesto podnositelja zahtjeva. Međutim, iz praktičnih razloga, g. Damir Perkov i dalje će se nazivati „podnositeljem zahtjeva” u ovoj presudi.

2. Težina zadobivenih ozljeda

30. Vlada je tvrdila da lakše ozljede koje je zadobio podnositelj zahtjeva nisu dosegle minimalni stupanj težine koji bi doveo do primjenjivosti članka 3. Podnositelj zahtjeva u to je vrijeme bio zdrav 37-godišnjak koji je služio u vojsci i koji je bio poznat po sklonosti sukobima.

31. Sukladno pristupu utvrđenom u predmetu *Bouyid protiv Belgije* ([VV], br. 23380/09, članci 100. – 101., ECHR 2015.), gdje je podnositelj zahtjeva u potpunosti pod nadzorom predstavnika države, zadaća Suda više nije ispitati težinu zadobivenih ozljeda prilikom postupanja, već nužnost postupanja kojem je podnositelj zahtjeva bio podvrgnut kako bi se utvrdilo je li predmet prigovora obuhvaćen opsegom članka 3. Konvencije. Ako se takvo postupanje ne smatra strogo nužnim, ono predstavlja ponižavajuće postupanje, a time i povredu članka 3. (ibid., članci 111. – 112.).

32. Sud stoga smatra da prigovor Vlade otvara pitanja koja su usko povezana s osnovanošću pritužbe (usporedi *A.P. protiv Slovačke*, br. 10465/17, članak 43., 28. siječnja 2020.). Sukladno tome, Sud smatra da ovaj prigovor treba spojiti s osnovanošću pritužbe.

3. Neiscrpljivanje domaćih pravnih sredstava

33. Vlada je tvrdila da podnositelj zahtjeva nije iscrpio domaća pravna sredstva jer je, umjesto da se obrati Sudu nedugo nakon podnošenja kaznene prijave, mogao zatražiti informacije od ODO Z-a o tijeku istrage i također je mogao podnijeti pritužbe višem državnom odvjetništvu zbog neučinkovitosti istrage. Dodatno, nakon što je ODO Z odbacilo njegovu kaznenu prijavu, podnositelj je mogao preuzeti kazneni progon u svojstvu oštećenika kao tužitelja. Navedena pravna sredstva su u praksi bila učinkovita.

34. U predmetima protiv Hrvatske koji uključuju navode o zlostavljanju od strane predstavnika države, Sud je odbacio prigovore koje je Vlada iznijela u ovome predmetu (vidi *V.D. protiv Hrvatske* (br. 2), br. 19421/15, članci 55.

– 61., 15. studenog 2018., i *Tadić protiv Hrvatske*, br. 10633/15, članak 43., 23. studenog 2017.) Sud ne vidi razlog za odstupanje od tih zaključaka u ovom predmetu.

35. Što se tiče navoda Vlade da je zahtjev bio preuranjen jer je istraga bila u tijeku tek pet i pol mjeseci kada je zahtjev podnesen, Sud primjećuje da je prema nacionalnom pravu Državno odvjetništvo dužno donijeti odluku o kaznenoj prijavi u roku od šest mjeseci (vidi *Tadić*, citirano gore, članak 44.), koji rok je već istekao u trenutku kada je podnositelj zahtjeva podnio svoj zahtjev 3. lipnja 2016. (vidi točku 18. gore). U svakom slučaju, Sud primjećuje da je domaća istraga okončana 16. prosinca 2016. kada je ODO Z odbacilo podnositeljevu kaznenu prijavu (vidi točku 23. gore).

36. Sukladno tome, Sud odbacuje Vladin prigovor o neiscrpljivanju domaćih pravnih sredstava.

4. Zaključak

37. Sud primjećuje da ovaj zahtjev nije ni očigledno neosnovan ni nedopušten po bilo kojoj drugoj osnovi navedenoj u članku 35. Konvencije. Stoga se mora proglasiti dopuštenim.

B. Osnovanost

1. Materijalni aspekt članka 3. Konvencije

(a) Tvrđnje stranaka

(i) Podnositelj zahtjeva

38. Podnositelj zahtjeva tvrdio je da je 31. svibnja 2015. jedna od osoba s kojima je dijelio ćeliju mrvila tabletu kada su čuvari ušli u njegovu ćeliju. Čuvar M.P. obavio je pretragu i kod njega ništa nije našao, ali tada su ga M.P. i G.T. odveli u sobu punu alata, počeli ga ispitivati o tabletama i šamarati ga. Podnositelj je pokušao pobjeći i pogledao je prema čekiću kako bi se obranio, ali su mu čuvari stavili lisice i gurnuli ga, pa je pao na građevinski otpad i udario glavu i koljena. M.P. i G.T. nastavili su ga udarati šakama i nogama, a u jednom trenutku stigao je treći čuvar i također ga udario nogom. Trojica čuvara udarala su ga nogama sve dok nije stigao dežurni čuvar i zatekao ga kako leži na podu, okružen G.T.-om, M.P.-om i M.B.-om.

(ii) Vlada

39. Vlada je tvrdila da postoji nekoliko čimbenika koji ukazuju na nedostatak vjerodostojnosti navoda podnositelja zahtjeva. Najprije je ukazala na nepodudarnost u izjavama podnositelja zahtjeva u pogledu trenutka kada je dežurni čuvar stigao na mjesto događaja. Kao drugo, tvrdila je da vrsta ozljeda koje je podnositelj zadobio odgovara tome da su na njemu primijenili zahvat „ključ na lakat“, srušili ga na pod i vezali lisicama, a da nije bilo

ozljeda koje bi potvrdile da je pretučen. Treće, podnositelj je podnio svoju kaznenu prijavu gotovo šest mjeseci nakon navodnog zlostavljanja, bez ikakvog opravdanja za takvo odugovlačenje.

40. Vlada je na kraju tvrdila da, iako je istina da čuvar G.T. nije smio odvesti podnositelja zahtjeva u prostoriju punu opasnih predmeta, ta situacija nije naknadnu upotrebu sile protiv podnositelja učinila neopravdanom. Podnositelj je i sam potvrdio da je pokušao dohvatiti čekić kako bi prestrašio čuvare. Čuvari su ga stoga morali obuzdati kako bi spriječili veću štetu. Korištene mjere sputavanja bile su primjerene situaciji i upotrijebljena sila nije bila prekomjerna.

(b) Ocjena Suda

(i) Navodi da su ga zatvorski čuvari šamarali, udarali šakama i nogama

41. Navodi o zlostavljanju protivnom članku 3. moraju biti potkrijepljeni odgovarajućim dokazima. Sud pri ocjeni dokaza općenito primjenjuje standard dokazivanja „izvan svake razumne sumnje“, ali dodaje da takav dokaz može proizlaziti iz istodobnog postojanja dovoljno jakih, jasnih i neproturječnih zaključaka, odnosno sličnih neosporenih zaključaka o činjenicama (vidi, među ostalim izvorima, *Bouyid*, gore citirano, članak 82.). Kada isključiva saznanja o dotičnim događajima u cijelosti ili u velikoj mjeri imaju vlasti, kao u slučaju osoba koje su pod njihovom kontrolom u pritvoru, nastaju čvrste činjenične pretpostavke o ozljedama koje su nastupile tijekom trajanja tog pritvora. Teret dokazivanja tada je na Vladi koja treba pružiti zadovoljavajuće i uvjerljivo objašnjenje dostavljanjem dokaza kojima se utvrđuju činjenice koje dovode u sumnju verziju događaja koju je iznijela žrtva, dok u nedostatku takvog objašnjenja Sud može donijeti zaključke koji mogu biti nepovoljni za Vladu (ibid., članak 83.).

42. Kako bi se mogli osloniti na činjenične pretpostavke o ozljedama nastalim tijekom njihova pritvora, pojedinci koji tvrde da su žrtve povrede članka 3. Konvencije moraju dokazati da pokazuju tragove zlostavljanja nakon što su bili pod kontrolom policije ili sličnog tijela. Mnogi predmeti kojima se Sud bavio pokazuju da takve osobe obično dostave liječničke potvrde u tu svrhu, u kojima opisuju ozljede ili tragove udaraca, čemu Sud pridaje znatnu dokaznu težinu (ibid., članak 92.).

43. U ovom je predmetu podnositelj zahtjeva u biti tvrdio da su ga dvojica zatvorskih čuvara nekoliko puta ošamarila, srušila na pod i vezala, a zatim su ga nastavili udarati šakama i nogama oko tri do četiri minute, zajedno s trećim čuvarom koji je stigao u međuvremenu (vidi točke 11., 21. i 38. gore). Sud primjećuje da se Državno odvjetništvo nije potrudilo ocijeniti jesu li podnositelja zahtjeva zatvorski čuvari doista ošamarili prije nego što je posegnuo za čekićem, već je samo zaključilo da je u svakom slučaju, posegnuvši za čekićem, podnositelj zahtjeva izazvao reakciju zatvorskih čuvara (vidi točku 24. gore). Po mišljenju Suda, to pitanje treba ponajprije

ispitati u okviru postupovnog aspekta članka 3. Konvencije (vidi točku 65. u nastavku), dok ocjenjujući vjerodostojnost podnositeljevih činjeničnih tvrdnji smatra prikladnim prije svega pažljivo ispitati postojeće medicinske dokaze koji se tiču njegova stanja nakon incidenta.

44. S tim u vezi, Sud primjećuje da su u liječničkim nalazima izdanim nedugo nakon incidenta zabilježene ekskrijacije na lijevoj strani čela i na lijevom obrazu podnositelja zahtjeva, crveni otisak na potiljku, kontuziju na prsima, krvni podljev na desnoj strani abdomena, hematoma na desnoj nadlaktici, ekskrijacije na desnom koljenu i kontuziju na lijevom koljenu (vidi točke 14. i 15. gore). Iako nije pribavljeno nikakvo vještačenje u vezi s načinom na koji je podnositelj zahtjeva zadobio te ozljede, Sud prihvaća Vladino objašnjenje da su to bile moguće posljedice toga što je na podnositelju zahtjeva izvršen zahvat „ključ na laktu“, oboren na pod i vezan lisicama, kao što je utvrđeno u domaćoj istrazi (vidi točku 24. gore).

45. Osim tih lakših tjelesnih ozljeda, koje su se većinom sastojale od ogrebotina po glavi, prsima i udovima, ni pregledom dvojice liječnika, ni rendgenskim pregledom nisu utvrđeni nikakvi drugi tragovi ozljeda koji bi upućivali na to da je podnositelj zadobio teške udarce od trojice zatvorskih čuvara tri do četiri minute kako je on naveo (vidi točke 14 i 15 gore). Jednako tako se čini da nisu zabilježeni nikakvi tragovi na licu podnositelja zahtjeva koji bi bili posljedica šamaranja dvojice policajaca (usporedi *Brahmi protiv Poljske* (odl.), br. 4972/14, 17. prosinca 2015., i *X i Y protiv Sjeverne Makedonije*, br. 173/17, članak 60., 5. studenog 2020., i suprotno *Bouyid*, gore citirano, članak 93., i *A.P. protiv Slovačke*, gore citirano, članci 50. i 55.).

46. Istina je da je D.M., osoba s kojom je podnositelj dijelio ćeliju, izjavio da je čuo šamar nakon što je podnositelj zahtjeva odveden u spremište. Međutim, D.M. nije dao tu izjavu sve do kaznene istrage (vidi točku 23. gore), dok je neposredno nakon incidenta općenito izjavio da je čuo da tuku podnositelja zahtjeva (vidi točku 12. gore).

47. Također je istina da je dežurni čuvar naveo da je primijetio crvenilo na licu podnositelja zahtjeva kada je razgovarao s njim nakon incidenta (vidi točku 10. gore). Međutim, ništa ne ukazuje na to da mu je podnositelj zahtjeva rekao da je bio ošamaren.

48. U tim okolnostima, Sud smatra da se na temelju materijala dostupnog u spisu ne može s dovoljnom sigurnošću utvrditi da je podnositelj zahtjeva pokazao tragove šamaranja, udaranja šakama i nogama dok je ležao na podu od strane čuvara, kako on tvrdi, što bi stvorilo jaku pretpostavku o zlostavljanju i prebacilo teret dokazivanja na Vladu (vidi točke 41. – 42. gore). U isto vrijeme, međutim, Sud primjećuje nedostatke u načinu na koji je provedena domaća istraga (vidi točke 62. – 69. u nastavku).

49. S obzirom na prethodno navedeno i primjenom standarda dokazivanja „izvan razumne sumnje“ (vidi točku 41. gore), Sud ne može utvrditi povredu materijalnog aspekta članka 3. Konvencije na temelju podnositeljeva

navodnog šamaranja i udaraca šakama i nogama od strane čuvara jer propusti u istrazi koju su provela nadležna tijela nisu bili takvi da bi Sudu omogućili izvođenje bilo kakvih zaključaka u vezi s tim (usporedi *Stevan Petrović protiv Srbije*, br. 6097/16 i 28999/19, članak 123., 20. travnja 2021.).

(ii) *Je li uporaba sile nad podnositeljem zahtjeva bila strogo nužna?*

50. Bilo je nedvojbeno da je na podnositelju zahtjeva u ovom predmetu izveden zahvat „ključ na laktu“ te je oboren na pod i vezan liscicama.

51. Sud ponavlja da, kada je pojedinac lišen slobode, svako pribjegavanje fizičkoj sili koje nije strogo nužno zbog ponašanja te osobe, bez obzira na utjecaj na tu osobu, umanjuje ljudsko dostojanstvo i predstavlja povredu članka 3. Konvencije (vidi *Bouyid*, gore citirano, članci 100. – 101.).

52. Vlada je tvrdila da nakon što je podnositelj zahtjeva pokušao dohvatiti čekić zatvorski čuvari nisu imali izbora nego ga obuzdati uz uporabu fizičke sile (vidi točku 40. gore).

53. Sud primjećuje da podnositelj zahtjeva nije zaniijekao posezanje za čekićem. Isto tako, ne može ne primijetiti da su zatvorski čuvari bili ti koji su odveli podnositelja zahtjeva u prostoriju punu opasnih predmeta, kao što je predmetni čekić, ne poštujući relevantna zatvorska pravila postupanja (vidi točke 10. i 17. gore), i time riskirajući sigurnosni incident. S tim u vezi, Sud naglašava zahtjev profesionalnosti i visoke razine kompetentnosti službenika odgovornih za provedbu zakona (vidi *Bouyid*, gore citirano, članak 108.) i njihovu obvezu da izbjegnju očite rizike po život i fizički integritet osoba pod njihovom kontrolom. Sud također ponavlja da je zaštita od zlostavljanja iz članka 3. Konvencije apsolutna i ne može se opravdati nepristojnošću zatvorenika ili posjedovanjem nedopuštenih stvari u ćeliji (usporedi *Gladović protiv Hrvatske*, br. 28847/08, članak 23., 10. svibnja 2011.).

54. Sud smatra da je, u okolnostima ovog predmeta, s obzirom na neposrednu opasnost koju je predstavljao podnositelj zahtjeva posežući za čekićem, razvidno da je bilo nužno da zatvorski čuvari pribjegnju fizičkoj sili kako bi ga spriječili da upotrijebi čekić i ozlijedi sebe i druge.

55. Sud također smatra da je Vlada dokazala da stupanj fizičke sile korištene protiv podnositelja zahtjeva nije bio pretjeran u danim okolnostima.

56. Ukratko, Sud smatra da nije došlo do povrede materijalnog aspekta članka 3. Konvencije zbog toga što je na podnositelju zahtjeva izveden zahvat „ključ na laktu“, što je oboren je na pod i vezan liscicama.

2. Postupovni aspekt članka 3. Konvencije

(a) Tvrdnje stranaka

(i) Podnositelj zahtjeva

57. Podnositelj zahtjeva tvrdio je da domaća tijela nisu pokrenula neovisnu istragu na vlastitu inicijativu čim su saznala za mogućnost da je bio zlostavljan. Istraga koju su provela po njegovoj kaznenoj prijavi bila je

preduga i nije bila temeljita jer nije pribavljeno vještačenje o načinu zadobivanja ozljeda kako su sugerirali liječnici koji su ga liječili. ODO Z je pogrešno zaključio da ga čuvari nisu zlostavljali.

(ii) *Vlada*

58. Vlada je tvrdila da su domaća tijela učinkovito istražila podnositeljeve navode o zlostavljanju. U internoj istrazi upraviteljica zatvora ispitala je izjave svih osoba uključenih u incident i zaključila da je uporaba sile protiv podnositelja zahtjeva bila nužna i da nije bila prekomjerna. U naknadnoj neovisnoj istrazi, policija je ispitala liječnike koji su liječili podnositelja zahtjeva na dan incidenta, a ODO Z je osobno ispitalo podnositelja zahtjeva, zatvorske čuvarе i podnositeljeva cimera iz ćelije D.M.-a. Odluka o odbacivanju podnositeljeve kaznene prijave temeljila se na pažljivoj analizi svih prikupljenih dokaza.

(b) **Ocjena Suda**

59. Relevantna opća načela sažeta su u *Bouyid* (gore citirano, članci 114. – 123.) i *El-Masri protiv Bivše Jugoslavenske Republike Makedonije* ([VV], br. 39630/09, članci 182. – 185., ECHR 2012.).

60. Članak 3. Konvencije zahtijeva da tijela istraže navode o zlostavljanju ako su „argumentirani“ i „ukazuju na postojanje razumne sumnje“ (vidi predmet *Gök i Güler protiv Turske*, br. 74307/01, članak 38., 28. srpnja 2009.)

61. U ovom predmetu nije bilo sporno da su 31. svibnja 2015. zatvorski čuvari upotrijebili silu protiv podnositelja zahtjeva. Liječnički pregled obavljen nakon incidenta pokazao je da je podnositelj zahtjeva zadobio ozljede glave, prsa i udova (vidi točke 14. i 15. gore). U svojoj izjavi dan nakon incidenta načelniku Odjela osiguranja zatvora, podnositelj zahtjeva izjavio je da su ga trojica zatvorskih čuvara šamarala, srušila na pod, vezala lisicama, a potom udarala šakama i nogama (vidi točku 11. gore). S obzirom na zahtjev da primjena tjelesne sile od strane državnih službenika mora biti ograničena samo na onu razinu koja je krajnje neophodna, Sud smatra da su gore navedene činjenice zahtijevale istragu navoda podnositelja zahtjeva kako bi se utvrdile sve relevantne okolnosti.

62. Sud primjećuje da je prvotno jedina istraga uporabe sile nad podnositeljem zahtjeva provedena unutar zatvora. Točnije, osobe koje su sudjelovale u incidentu sastavile su pisana izvješća i dale usmene izjave načelniku Odjela osiguranja zatvora koje je pregledala upraviteljica zatvora (vidi točke 8.-16. gore) Međutim, upraviteljica zatvora bila je hijerarhijski nadređena osobama umiješanim u incident i stoga se nije mogla smatrati neovisnom osobom (usporedi *Dolenec protiv Hrvatske*, br. 25282/06, članci 152. – 153., 26 studenoga 2009). Štoviše, njezino izvješće, u kojem je zaključeno da uporaba sile protiv podnositelja zahtjeva nije bila pretjerana i

da je bila nužna kako bi se spriječila šteta, dostavljeno je Upravi za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa i sucu izvršenja kazne. Međutim, čini se da nikakve daljnje radnje nisu poduzete u vezi s tim (vidi točku 16. gore).

63. Sud nadalje primjećuje da je u studenom 2015., ubrzo nakon što je saznao da nadležna tijela nisu pokrenula istragu o njegovu navodnom zlostavljanju, sam podnositelj zahtjeva podnio kaznenu prijavu (vidi točku 18 gore). Ove uvjerljive tvrdnje o zlostavljanju pokrenule su daljnju istragu predmeta podnositelja zahtjeva od strane nadležnih tijela i tako oživjele njihovu postupovnu obvezu prema članku 3. Konvencije (vidi *Brecknell protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 32457/04, članci 70. – 71., 27. studenog 2007.).

64. Sud se uvjerio da je nadležno Državno odvjetništvo obavilo razgovore s osumnjičenim zatvorskim čuvarima, podnositeljem i njegovim cimerom iz ćelije D.M.-om. Policija je također obavila razgovor s liječnicima koji su pregledali podnositelja zahtjeva te je Državnom odvjetništvu prosljedila podnositeljevu medicinsku dokumentaciju i izjave dobivene tijekom unutarnje istrage (vidi točke 19.-23. gore).

65. Međutim, Državno odvjetništvo nije se potrudilo ocijeniti jesu li podnositelja zahtjeva zatvorski čuvari doista ošamarili prije nego što je posegnuo za čekićem, već je samo zaključilo da je u svakom slučaju, posegnuvši za čekićem, podnositelj zahtjeva izazvao reakciju zatvorskih čuvara (vidi točku 24. gore). Štoviše, Sud primjećuje da Državno odvjetništvo nije ispitalo R.Š.-a, dežurnog čuvara koji bi mogao pojasniti što mu je točno podnositelj rekao neposredno nakon incidenta kada je primijetio crvenilo na licu (vidi točku 10. gore). Isto tako, nije pribavljeno nikakvo vještačenje kako bi se utvrdio uzrok ozljeda na podnositeljevu licu, odnosno je li moguće da šamar ne ostavi nikakav trag na podnositeljevu licu ako prođu dva sata između incidenta i liječničkog pregleda.

66. Nadalje, Sud smatra vrijednim pažnje napomenuti da se u rješenju o odbačaju podnositeljeve kaznene prijave samo navodi da nema dovoljno dokaza da su zatvorski čuvari zlostavljali podnositelja, bez posebnog razmatranja onoga što se dogodilo prije nego što je podnositelj posegnuo za čekićem i što se dogodilo nakon toga. Iz istog proizlazi da Državno odvjetništvo nije ispitalo je li sila korištena protiv podnositelja zahtjeva bila strogo nužna i/ili prekomjerna (vidi točku 24. gore).

67. Naposljetku, Sud primjećuje da je, iako je policija obavila razgovor s liječnicima u prosincu 2015., Državnom odvjetništvu trebalo još jedanaest mjeseci da provede daljnje istražne radnje, bez ikakvog opravdanja za takvu stanku (vidi točke 19. i 21. gore).

68. Prethodna su razmatranja dovoljna da Sud zaključi da istraga navoda podnositelja zahtjeva o zlostavljanju nije ispunila postupovnu obvezu iz članka 3. Konvencije.

69. Iz tog razloga došlo je do povrede postupovnog aspekta članka 3. Konvencije.

II. ČLANAK 41. KONVENCIJE

A. Šteta

70. Podnositelj zahtjeva potraživao je 30.000,00 eura (EUR) na ime naknade nematerijalne štete.

71. Vlada je taj zahtjev smatrala neosnovanim.

72. Uzimajući u obzir svoje utvrđenje postupovne povrede članka 3. Konvencije i odlučujući na pravičnoj osnovi, Sud nasljednici podnositelja zahtjeva dosuđuje iznos od 2.500,00 eura na ime naknade nematerijalne štete, uvećan za sve poreze koji bi se mogli zaračunati.

B. Troškovi i izdaci

73. Podnositelj zahtjeva potraživao je i 5.155,40 eura na ime troškova i izdataka nastalih pred domaćim sudovima i pred ovim Sudom.

74. Vlada je taj zahtjev smatrala nepotkrijepljenim.

75. Prema sudskoj praksi Suda, podnositelj zahtjeva ima pravo na naknadu troškova i izdataka samo u mjeri u kojoj je dokazano da su oni stvarno nastali i bili potrebni te da je njihova visina razumna. Sud u ovom predmetu, uzimajući u obzir dokumente koje posjeduje i prethodno navedene kriterije, smatra razumnim dosuditi iznos od 3.000,00 eura, koji obuhvaća troškove po svim osnovama, uvećan za sve poreze koji bi se mogli zaračunati nasljednici podnositelja zahtjeva.

IZ TIH RAZLOGA SUD JEDNOGLASNO

1. *presuđuje* da majka podnositelja zahtjeva, gđa R. Perkov, ima aktivnu legitimaciju ustrajati u zahtjevu umjesto njega i *odbija* prigovor Vlade u tom pogledu
2. *utvrđuje* da je zahtjev dopušten
3. *presuđuje* da nije došlo do povrede materijalnog aspekta članka 3. Konvencije
4. *presuđuje* da je došlo do povrede postupovnog aspekta članka 3. Konvencije
5. *presuđuje*
 - (a) da tužena država treba isplatiti majci podnositelja zahtjeva, u roku od tri mjeseca od datuma kada presuda postane konačna na temelju članka 44. stavka 2. Konvencije, sljedeće iznose koje je potrebno

PRESUDA PERKOV protiv HRVATSKE

preračunati u valutu tužene države prema tečaju važećem na dan isplate:

- (i) 2.500,00 EUR (dvije tisuće petsto eura) na ime nematerijalne štete, uvećano za sve poreze koji bi se mogli zaračunati
 - (ii) 3.000,00 EUR (tri tisuće eura) na ime naknade troškova i izdataka, uvećano za sve poreze koji bi se mogli zaračunati majci podnositelja zahtjeva
- (b) da se od proteka prethodno navedena tri mjeseca do namirenja plaća obična kamata na navedene iznose koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećanoj za tri postotna boda

6. odbija preostali dio zahtjeva za pravednom naknadom.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 20. rujna 2022. u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika suda.

Liv Tigerstedt
Zamjenica tajnice

Marko Bošnjak
Predsjednik

© 2022 Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava

Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava provjerio je točnost prijevoda, te proveo lekturu i pravnu redakтуру istoga.